MONTESSORIAMBASSADEUR VAN HUIS UIT

Maria Montessori is meer dan de grondlegger van een internationale onderwijsmethode. Als pionier, wereldburger, vrouw van haar tijd, arts en pedagoog is zij ook ruim honderd jaar later nog een inspiratie voor velen. Eén van hen is Gabriël Enkelaar, montessorimens in hart en nieren. Zijn op montessori gestoelde mensvisie loopt als een rode draad door zijn leven, en wordt niet alleen zichtbaar gedurende zijn werkzame leven als socioloog, leraar, teamleider en ambassadeur van het *Montessori Model United Nations* programma[1], maar ook in zijn privéleven als echtgenoot en vader van drie volwassen kinderen, van wie de jongste zoon *primaire microcephalie* heeft.

TEKST **SANDRA VEENSTRA** FOTO'S **SANNY VIEWS**

Recht op risico

'Ik had een fijne jeugd, mijn ouders gunden mij het recht op risico en dat is cruciaal,' steekt hij van wal. 'Mijn moeder was een begenadigd declamatrice en heel actief in de scouting met vooral gehandicapte scouts, en mijn vader was een geëngageerd parlementair journalist en ook zeer betrokken bij de scouting. Ik ging naar een montessorischool en kan wel zeggen dat ik maatschappelijke betrokkenheid met de paplepel ingegoten heb gekregen.' Gabriël Enkelaar ging sociologie studeren en ontmoette zijn latere echtgenote Herma Barnhoorn, die culturele antropologie studeerde. Zij vinden elkaar in hun mensvisie waarin autonomie en waardigheid centraal staan.

Het belang van het recht op risico vormt ook een belangrijke waarde in de opvoeding van hun drie kinderen, waaronder Thijs, de jongste. 'We hebben het dan over hanteerbare risico's,' licht Herma toe. 'Het respect voor en vertrouwen in het zelf kunnen, en van daaruit de voorbereide omgeving vormgeven opdat de kinderen hun eigen ontwikkeling kunnen doormaken, dat is onze overtuiging. Het fundament is vertrouwen in het zelf kunnen. Met Thijs is dat natuurlijk een ander verhaal dan met de andere kinderen. Hij is geboren in 1989, maar heeft een ontwikkelingsleeftijd van circa 8 maanden en is rolstoel gebonden; *primaire microcephalie* betekent dat zijn hersens niet goed ontwikkeld zijn zonder dat men weet hoe dat komt. We sluiten aan bij zijn ontwikkeling, beleving en behoeftes. Ook bij hem zetten wij erop in dat zijn weerbaarheid wordt geactiveerd. Hij is een vrolijke jongeman en houdt ontzettend van liedjes, papegaai spelletjes en kiekeboe, maar ook van samen fietsen. Dat doet Gabriël meestal met hem. Alles passend bij zijn ontwikkelingsfase. Voor Thijs is er geen groter feest dan het feest der herkenning. We maken dingen voor hem dan ook zo voorspelbaar mogelijk.'

'Pantarijn is een school waar basisvaardigheden en levensvaardigheden hand in hand gaan.'

Koning Matthijsje

Thijs is genoemd naar koning Matthijsje de Eerste[2], uit het gelijknamige boek van de beroemde pedagoog en kinderarts Janusz Korczak, waarin de zesjarige koning Matthijsje kinderen rechten geeft. Korczak: 'Kinderen zijn geen mensen van morgen, maar mensen van vandaag'.

Gabriël: ‘Thijs woont sinds zijn 18e verjaardag in 2007 in het Droomhuis[3], een kleurrijk huis midden in de Wageningse samenleving. Het Droomhuis hebben wij toen met verschillende ouders gesticht om de bewoners een veilige, kleinschalige en stimulerende woonvorm te geven vanuit respect en solidariteit. Het Droomhuis is een vereniging, waar de zorg wordt gefinancierd uit de persoons gebonden budgetten van de bewoners. Voor de financiële ondersteuning is ook stichting het Droomhuis opgericht. Van het geld wat hier ontvangen wordt, worden activiteiten met de bewoners gefinancierd, maar ook de zorg en begeleiding op maat, gericht op het leren beheersen van basisvaardigheden om zelfredzaamheid en sociaal emotionele ontwikkeling zo groot mogelijke kansen te geven.’

‘Leerlingen, verstik ze niet, geef ze alsjeblieft de ruimte.’

Voorzitter Droomhuis

Gabriël Enkelaar (1955) is al enkele jaren met pensioen, maar nog altijd volop actief in het maatschappelijke leven. Niet alleen als voorzitter van stichting het Droomhuis, maar ook voor Pantarijn, de school waar hij ruim veertig jaar aan verbonden is geweest.

‘Na mijn studie werkte ik eerst als wetenschappelijk assistent aan de Universiteit Utrecht voor de vakgroep mondiale vorming. Maar ik wilde meer midden in de maatschappij staan, mensen thuis maken in de maatschappij. Dus behaalde ik mijn onderwijsbevoegdheid voor maatschappijleer, cultuurgeschiedenis en theologie, en kwam in 1980 aan Het Wagenings lyceum als leraar. Begin jaren 90 werd ik teamleider van een nieuw te ontwikkelen montessoriafdeling. Het Wagenings Lyceum fuseerde tot een brede scholengemeenschap: Pantarijn[4]. Pantarijn is altijd gericht geweest op verandering, verbetering. Je wil de kwaliteiten van kinderen optimaal tot hun recht laten komen. Wij organiseerden vak-integratieprojecten in samenwerking met de docenten, vanuit de wens om de leerlingen en ouders te betrekken bij de wereld. Open-project-onderwijs, waar leerlingen en ouders in participeerden, dat waren mooie tijden. Het adagium voor leerlingen was: verstik ze niet, maar geef ze alsjeblieft de ruimte. Leraren leverden daar een halfjaar lessen voor in. Pantarijn is een school waar basisvaardigheden en levensvaardigheden hand in hand gaan.’

Helaas bleek dit uiteindelijk ook een splijtzwam, vertelt Gabriël. ‘Volgens sommigen was er te veel ruimte voor de leerlingen. Jarenlang deden we met de leerlingen mee aan uitwisselingen met scholen, die vaak aangesloten waren bij Montessori Model United Nations[5], een netwerk waar scholieren uit de hele wereld meedenken over oplossingen voor wereldwijde problemen en waar zij samen besluitvorming naspelen. Ik pikte mijn hobby als buschauffeur weer op en bestuurde dan zelf de *Montessori-Express*, de bus waarmee we uitwisselingen organiseerden met tal van montessorischolen. We hadden altijd veel plezier, en het is een heel waardevol programma. Gelukkig zijn we hiermee doorgegaan. Wageningen herbergt inmiddels veel montessori vips. Onder meer Riemer Brandsma, voormalig kinderburgemeester in Wageningen en actief lid van MMUN, en San van Donselaar, de huidige voorzitter van de Nederlandse Montessori Vereniging. En ook Floor Vermeulen, voormalig voorzitter van de NMV, die nu onze burgemeester is in Wageningen en zich door de kinderburgemeester laat adviseren. In mijn laatste jaren op Pantarijn ben ik nog betrokken geweest bij PantAgora[6], binnen Pantarijn een vorm van Agora-onderwijs, aangeboden voor leerlingen met een mavo (vmbo t), havo of vwo-advies. Wageningen is eigenlijk een bakermat van vernieuwing van onderwijs en opvoeding.’

1. Home - MMUN.
2. www.Korczak.nl - Untitled Document.
3. Het Droomhuis Wageningen on Strikingly.
4. Pantarijn: school voor praktijkonderwijs, vmbo-basis, vmbo-kader, vmbo tl, havo, vwo of gymnasium Welkom op Pantarijn - Pantarijn.
5. MMUN Home - MMUN.
6. PantAgora van Pantarijn - Pantarijn.